

EUGENIO MONTALE’NİN KARAMSARLIĞI

IL PESSIMISMO DI EUGENIO MONTALE

İbrahim Yasin GÜLER¹

Öz

Eugenio Montale, kapalı ve gizemli şiirin İtalyan edebiyatındaki en önemli temsilcilerinden biridir. Montale’nin şiirleri, XIX. yüzyılın, iki dünya savaşı ile şekillenmiş ortamından dolayı karamsar bir çerçeve çizer. Söz konusu şiirler, karamsarlığın öncülü Leopardi gibi evrensel sorunların yarattığı kaygıları ele alır. Şair karamsar dünyasındaki kendi çözümsüz durumunu, şiirleriyle birçok kuşağa anlatmış ve onların yalnızlığına, umutsuzluğuna tercüman olmayı başaramıştır. Bu çalışmanın amacı, Eugenio Montale’nin şiirlerindeki karamsarlığın sebeplerini, şairin bunları işleyiş biçimini, bir diğer İtalyan şair Leopardi’nin karamsarlığı ile ortak paydada bulunan ve ayrılan yanlarını incelemektir.

Anahtar Sözcükler: *Eugenio Montale, Karamsarlık, İtalyan Edebiyatı, Leopardi*

Riassunto

Eugenio Montale è uno dei più importanti rappresentanti della poesia chiusa e misteriosa nella letteratura italiana. Le poesie di Montale, disegnano una cornice pessimistica a causa dell’ambiente del XIX. secolo formato da due guerre mondiali. Sudette poesie affrontano le preoccupazioni create dai problemi universali come Leopardi, il precursore del pessimismo. Il poeta con sue poesie racconta a molte generazioni la sua stessa situazione irrisolvibile nel mondo pessimista, riuscendo ad essere un interprete per la loro solitudine e disperazione. Lo scopo di questo lavoro è quello di esaminare le ragioni del pessimismo delle poesie di Eugenio Montale, il modo in cui il poeta le lavora e i lati comuni e diversi con il pessimismo di Leopardi, un altro poeta Italiano.

Le parole chiave: *Eugenio Montale, Pessimismo, Letteratura Italiana, Leopardi*

Acı çekenler ile acı çektirenler aynıdır.

Artur Schopenhauer

1. GİRİŞ

1914 yılında Birinci Dünya Savaşı’nın başlaması ve akabindeki dört yıllık savaş dönemi gerek Avrupa’yı gerekse İtalya’yı ekonomik, sosyal ve kültürel alanda birtakım buhranların eşiğine

---

¹ Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İtalyan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi.
ibrahimyasinguler@gmail.com

getirmiştir. Savaş sonrasında birçok ülkede ortaya çıkan sosyal hareketlere İtalya’daki Faşizm de eklenmiş ve bu durum da uzun yıllar sürecek olan toplumsal ve ruhsal bunalımlara ve sıkıntılara yol açmıştır. Bu dönemin çelişkili yapısı, Faşizmin despot ve baskıcı tutumu, edebiyata karşı kayıtsız hatta düşmanca sayılabilecek yaklaşımı nedeniyle İtalya’daki kültürel faaliyetler de sekteye uğramıştır.

Nitekim Faşizmin politikasının neden olduğu güvensizlik ortamı bazı aydınların kendilerini toplumdan soyutlamalarına yol açmıştır. Kendilerini sadece Őir yoluyla ifade edebileceklerine olan inançla hareket eden [...] Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo, Giuseppe Ungaretti ve Umberto Saba, çoğu kez kendi acılarından ve yalnızlıklarından yola çıkarak, evrensel acı üzerinde yoğunlaşmışlardır. (Kalemci, 121 - 122)

Bu yazar ve Şairlerden Eugenio Montale, XIX. yüzyılın, bir yandan iki dünya savaşı ve totaliter rejimlerin baskıları, diğer yandan gelişen teknolojik uygarlıkların yaygınlaşmaları çerçevesinde Şekillenmiş karamsar dünyasında kendi çözümsüz ruhsal durumunu, dışavurum yoluyla anlatmış, birçok kuşağa ve onların yalnızlığına, umutsuzluğuna tercüman olmayı başarabilmiştir. Kapalı ve gizemli Őirin İtalyan edebiyatındaki öncülerinden biri olan Eugenio Montale, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Kant ile başlayan Fichte, Schelling ile devam eden ve Hegel ile sonlanan XIX. yüzyıl idealist düşünce akımlarının yıkıntısının tüm olumsuzluklarını yaşamış ve o dönemin baskılarına karşı sessiz ve bireysel bir direniş sergilemiş, hatta bu direnişin simgelerinden biri haline gelmiştir. Yazdığı Faşizm karşıtı yazılar nedeniyle müdürü olduğu Gabinetto Scientifico Letterario Vieuusseux isimli bilim-edebiyat kurumundaki görevinden uzaklaştırılan Montale’nin yazmayı bırakmadığı Şiirleri, Nazi barbarlığı gölgesinde büyüyen kötü politik rejime tepkinin âdeta bir simgesi haline gelir.

Montale’nin Şiirleri, kk, seçkin bir aydın topluluğun sanat anlayışını yansıtırcasına anlaşılmaz bir dille, simgelerle örülü bir düzende yazılmış gibi görünseler de, gerek savaş yıllarının insanları içine sürüklediği psikolojik ortam, gerekse Şairin insani değerlerin unutulduğu bu ortamda yitirilen bu değerleri büyük bir sanatsal duyarlılıkla aktarıırken benimsediği yanılısamalardan uzak dünya görüşü onu sadece İtalyan edebiyatının değil, dünya edebiyatının en başarılı Şairlerinden biri haline getirmiş ve bu nitelikler ona 1975 yılında Nobel Edebiyat dl’n kazandırmıştır.

Montale’nin yapıtlarında tıpkı, öncülü kabul edilen Leopardi’nin yapıtlarında olduğu gibi karamsarlık ön planda olmuştur. Yine Leopardi gibi Montale’nin de yaşam boyu kimi zaman güdümüne girdiği, kimi zaman direndiği “karamsarlık” hissini kaynağı insanın umutsuzluğu ve mutsuzluğudur. Öyle ki, Montale’nin Şiirlerinde genellikle evrensel sorunların yarattığı kaygılar yer

almıştır. şair, yaşamı olumsuz yönden ele alma eğilimi ve yaşamın ardında duran “hiçlik” olgusu ile Leopardi’yi çağrıştırır. Ancak “evrensel acı” kavramının keşfiyle ortaya çıkan düş kırıklığını yaşayan Leopardi’de görölen isyan Montale’de görölmez, Montale karamsarlığını birtakım yeni arayışlarla gidermeye çalışır ve bu arayış süresince çoğu zaman gizemli bir dünyanın içinde kaybolur.

*Akul, insanı acıya götüren bir şeydir.
Bilmek, acı verir.*

Immanuel Kant

2. EUGENIO MONTALE

2.a. Yaşamı ve Edebi Kişiliği

İtalyan yazar, şair, edebiyat ve müzik eleştirmeni, gazeteci Eugenio Montale 12 Ekim 1896 tarihinde Cenova’da ticaretle uğraşan beř çocuklu bir ailenin beşinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Ailedeki en küçük çocuk olması münasebetiyle çalışmak zorunda olmadığını belirten Montale’nin hayatında, Cenova’daki kütüphaneler ve müzik birer tutku olmuş; o edebiyata yöneldikten sonra da müziği hiç bırakmaması, kendisine edebiyat eleştirmenliği yanında müzik eleştirmenliği de yapmanın da kapılarını açmıştır. Kendi kendine İngilizce, Fransızca ve İspanyolca öğrenen Montale, İtalyan edebiyatının yanı sıra yabancı ölkelerin edebiyatlarını da incelemiş, İtalyan klasiklerinden Dante, Petrarca, Leopardi ve Foscolo’nun öğretilerini özümsemenin yanı sıra, Poe, Valéry, Proust ve Yeats gibi Avrupalı dekadentleri de kendi kültür birikiminin birer parçası haline getirmiştir.

Ne ki, bu kültür hazinesi, Montale’nin hayatında etkisini, şüphesiz duyguların çok yoğun bir biçimde yaşandığı, insanın dünyadaki yalnızlığının acımasızca gözler önüne serildiği Birinci Dünya Savaşı sırasında göstermiştir. İlk şiiri *Merigiare pallido e assorto* (Kestirmek için öğle sığağında hafifçe ve pür dikkat)’yu bu yıllarda zorunlu askeri hizmetini yerine getirdiği Trentino’da yazan Montale, Cenova’ya döndüğünde yazmaya devam etmiştir. O yıllarda, daha sonrasında yakın arkadaşı olacak olan, Sergio Solmi, *Fiera* dergisinin 12 Temmuz 1953 tarihli sayısındaki röportajında asker Montale’yle ilk karşılaşmasını şöyle aktarmıştır: “*Orada, yönetmeliğin öngördüğü üniforma içinde (...) Ossi di Seppia’nın gelecekteki yazarı karşıma çıktı. Uzun uzun bakan ve sorgulayan mavi gözlerini sessizlik içinde bana dikti.*” (Nascimbeni, 54)

İlk şiirlerini bu dönemde kaleme alan şair, şiirlerinde de müzikten ayrı kalmaz: *1922’de Torino’da Primo Tempo adlı dergide yayımlanan yedi adet şiirine bir orkestranın temeli sayılabilecek yedi müzik aletinin adını verir.* (Martini, 113)

Montale, 1920'li yıllarda yazar ve eleştirmen Piero Gobetti ile tanışır. O yıllarda Faşizm karşıtı etkinlikleri nedeniyle dikkat çeken Gobetti ile tanışması, onun düşünce dünyasını zenginleştirmiş ve yurt sorunlarına yönelmesine vesile olmuştur. şair ilk şiir derlemesi olan *Ossi di Seppia* (Mürekkep Balđı Kemikleri)'yi da Gobetti'nin yayınevi vasıtasıyla bastırmıştır. 1920-1925 yılları arasında yazdığı şiirlerden oluşan bu derlemeye ilk şiiri *Meriggiare*'yi de eklemiştir. Nitekim derlemedeki şiirlerinden biri olan *Arsenio*'nun Mario Praz tarafından İngilizceye çevrilmesi ile uluslararası üne kavuşmuştur. Bu uluslararası ün Montale'ye, İtalya'nın önemli kültür merkezleri sayılan Milano, Floransa, Roma ve Trieste gibi şehirlerdeki büyük edebiyat dergilerinde Fransız ve İtalyan yazarları üzerine makaleler yayımlama olanağı sağlamıştır. Yazar *L'esame* dergisinde yazdığı makalesi ile İtalyan edebiyatında henüz tanınmayan Italo Svevo'yu üne kavuşturmuştur.

1925 yılında *Manifesto degli intellettuali antifascisti* (Antifaşist Entellektüeller Bildirisi)'yi imzalayan Montale 1927 yılında, artık kendisine küçük gelen Cenova'dan ayrılıp kendisine daha geniş bir çevre sağlayabilecek olan, ülkenin önemli kültür merkezlerinden Floransa'ya taşınır. Floransa'da ilk olarak Bemporad Yayınevinde çalışan Montale, bu yıllarda *La Fiera Letteraria*, *Il Quindicinale*, *Solaria*, *Pegaso*, *Pan* gibi dergilerde yazılar yazar ve E. Vittorini, R. Poggioli, G. Manzini, A. Loria ve C. E. Gadda gibi antifaşist yazar ve aydınlarla sıkı ilişkiler kurar.

Bu kişilerin Montale'ye katkılarının yanı sıra, Montale'nin de onlara katkısı hiç şüphesiz yadsınmaz derecede büyük olur. O dönemlerde, bir sanat eleştirmeni ile evli olan ve hayatının sonuna kadar önce arkadaşı daha sonrasında da eşi olarak kendisini ölümüne değin yalnız bırakmayacak olan Drusilla Tanzi ile tanışır. Daha sonra, Gabinetto Scientifico Letterario Vieuşseux isimli bilim-edebiyat kurumunun müdürlüğüne atanan Montale, dokuz yıl kadar bu kuruma hizmet ettikten sonra, faşizm karşıtı görüşleri sebebiyle 1938 yılı sonunda görevinden alınır. Bu yıllarda yaşanan İkinci Dünya Savaşı, Montale'yi yazmaktan alıkoymaz, tam tersine savaşın İtalya'yı kasıp kavurduğu yıllarda yazdığı şiirler, sadece kısıtlı edebiyat çevrelerinde beğenilmekten öteye geçer ve Nazi barbarlığı gölgesinde büyüyen kötü politik rejime tepkinin âdeta bir simgesi haline gelir. Öyle ki, savaşa katılan bazı askerlerin ceplerinde Montale'nin şiirlerini bulduklarını günümüzde bilinmektedir. şair, 1948 yılında Milano'ya taşınır ve *Corriere d'Informazione*'de müzik eleştirmenliği yaparken *Corriere della Sera* için de edebiyat sayfasını düzenlemeye başlar.

Montale ölümüne kadar Milano'dan ayrılmaz. Eşiine yazdığı *Xenia* isimli 14 şiirden oluşan şiir derlemesini onun 1963 yılında acı çektiği bir hastalıktan ötürü ölümünden üç yıl sonra (1966) yayımlar. 1967 yılında İtalyan Cumhurbaşkanı Giuseppe Saragat kendisine *senatore a vita* (yaşam boyu senatör) unvanını verir. Lincei Akademisi Uluslararası Ödülü'nü (1962), Uluslararası Struga

Şiir Festivali Altın elenk dl'n (1973) ve Nobel Edebiyat dl'n (1975) alan yazar 1981 yılının 12 Eyll akŐamı hayata gözlerini yumar.

Önümüzde aslında yalnızca yokluk vardır. İstenç yoktur; idea yoktur, dünya yoktur.

Artur Schopenhauer

2.b. Montale'nin Karamsarlığı

Montale'nin şiirleri genellikle anlaşılmaz bir dilde, simgelerle örülü bir düzende yazılmıştır: şiirlerinde genel anlamda olumsuz, ie dönük hatta karamsar olarak addedilebilecek bir hava hâkimdir. Ancak, şairin őiirlerinin anlaşılmaz oluŐu, ona bu şiirleri yazmasındaki gerekli altyapıyı sağlayan İtalyan edebiyatının köklü geçmiŐinden kaynaklanmaktadır. Zira Montale bir yandan Dante, Petrarca, Leopardi ve Foscolo gibi İtalyan edebiyatının deyim yerindeyse köklerinden ilham alırken diğer yandan Carducci, Pascoli ve D'Annunzio gibi İtalya'nın modern yazar ve şairlerinden etkilenmiştir. şairin karamsarlığı ise aslında varoluşsal bir karamsarlıktır. Bu olgu özellikle *Ossi di Seppia* adlı şiir derlemesinde ortaya çıkar. Derleme, Birinci Dünya Savaşı sonrasında gençlerin karŐılarında buldukları dünyanın eğreti arka planı düzleminde yaratılmış, olumsuz bir dünya üzerine kuruludur. őiirlere hayat veren ise yine bu olumsuz düşünce ve yokluk olgusudur:

Dünya anlamsızdır, yaŐamak bir dert, bir ağrı gibidir, ya da hiçliktir, Leopardi'nin dediği gibi katı bir hiçlik. Karamsar ozan için yaŐamak, gerisinde boşluk bulunan bir dizi anlamsız jestler ve hareketler içinde yitip gitmektir. z dŐ kırıklığı ve iletiŐimsizlik olan anlaşılmaz bir kader yaşama egemendir. İnsanın baŐkaları ile de Tanrı ile de iletiŐim kurmayı denemesi boŐunadır. Hatta kendi kiŐiliđimiz bile zayıf görünümlerin hiçliğin kenarında geçici bir dalgalanmasından ibarettir. Çünkü yaŐamımıza bir anlam, bir süreklilik kazandırmak, bir tarih aramak için yöneldiğimiz anılar bile bozular, geçen ve artık bize ait olmayan zaman içinde örtülür, snmŐ bir dünyanın kl olurlar. (Montale, 10-11)

Şair, bizlere yaşamın anlamsızlığını anlatırken, sıklıkla betimlemelere baŐvurur. Doğduğu topraklara, Cenova'ya, Liguria bölgesine bolca göndermelerde bulunur, özellikle de Cinque Terre'nin çıplak, kavruk manzarasını, rzgrların dövdüğü denizini etkileyici bir Şekilde anlatır. Bu canlılıktan uzak, yalın, yabani topraklar şair için âdeta birer sahneye dönüŐür. Varoluş dramının

potası ve sahnesi haline gelirler. Çünkü manzaralar Montale için duygu yüklü birer arka plan olmak yerine gerçeklerin yer aldığı birer sahne değerini taşır. Şair, okuyucusuna, şiirlerinde vermek istediği her nesneyi, anlatımının karmaşıklığıyla zıt düşen bir şekilde olabildiğince sade bir ifadeyle vermeye çalışır. Derlemeye adını veren mürekkep balığı kemiklerinin, Liguria'nın hırçın dalgalarının çarpa çarpa sürüklediği ve düzleştirdiği görüntüsü, şairin bu sahte görünüm perdesi altında yatan yalın gerçeği gösterme arzusunu en belirgin bir biçimde gözler önüne serer:

Belki de giderken bir sabah kuru, camsı bir havada,
mucizenin gerçekleştiğini göreceğim dönerek geriye:
omuzlarımda hiçlik, boşluk arkamda,
sarhoşlara özgü bir korkuyla içimde.

Sonra beliriverecek bir ekrandaymışçasına birdenbire,
ağaçlar evler tepeler, gerçekleşsin o bildik aldatmaca diye.
Ancak artık çok geç olacak; çekip gideceğim sessizce,
arkasına bakmayan insanlar safına, başbaşa gizemimle. (Montale, 55)

“Belki bir sabah giderken” *Ossi di Seppia*'nın şiirlerinden biridir ve yaşamı bir sahne olarak şiirlerinde kullanan Montale'yi, Montale'nin karamsarlığını, sahte bir perde olan dünyanın arkasındaki gerçeği ve en önemlisi bu gerçeğin arayışında Montale'nin Leopardi ile benzeşmeyen yanlarını görebileceğimiz şiirlerin başında gelir. “Camsı hava”, bu şiirde tıpkı kıyıda düzleşmiş mürekkep balığı kemikleri gibi somut bir nesne olarak yer alır. Montale şiirde hiçlik duygusunu vermek için camın belirliliğini ve saydamlığını kullanır ve yine hiçlik/sonsuzluk duygusunu vermek için çitin arkasındaki bilinmez dünyayı işleyen öncülü Leopardi'den bu şekilde ayrılır. Çünkü Leopardi'de hiçliğe götüren şey Montale'nin düşündüğüünün aksine belirsizliktir. Şair şiirin devamında, geriye dönmesiyle, bir hiçlik, bir boşluk şeklinde gerçeğin belirivereceğinden ancak bunun geç bir belirme olacağından ve kendisinin de arkası dönük insanlar safına katılarak nihai sona ulaşacağından söz etmektedir. Montale'ye göre, insanoğlu cam bir fanus gibi etrafını saran bir dünyada yaşamaktadır ve dünyadaki tek gerçek olan hiçlik ve boşluk ise insanın her zaman arkasındadır. İnsan, yaşamının sonuna kadar hep önüne bakan bir varlıktır ve sadece gözün kendisine tanıdığı serbesti içerisindeki bir alana hâkimdir. Bu da, tıpkı bize sunulan bir tiyatro oyununu izlemeye benzer ve hayat denilen sahne, arkamızdaki hiçlik gerçeğini örtmek için hep önümüzde oynar oyunlarını: “[...] *Empirik dünya, görüntülerin perde üzerindeki bildik sıralanışı, sinema olarak optik aldanmadır; bu optik aldanmada, karelerin hızı insanı süreklilik ve kalıcılığa inandırır.*” (Calvino, 233)

Şiirin kahramanı Montale ise bir anlığına insanı esir eden bu yanılısama dnyasından sıyrılır ve geriye dñnñp bakarak gerçeği keşfeder. Gerçek hiçliktir, bunu hemen hemen her insan hayatında geriye dñnñp baktığı tek an olan ölüm anında keşfeder ve artık onun için çok geç olduğundan yine gerçeğe sırtını dñnñp, diğer arkasını dñnmeyen insanlara karışır ve nihai sona doğru yol almaya devam eder:

Montale őiirinin kahramanı, nesnel (cam gibi, kupkuru hava) ve öznel (bilgi kuramsal bir mucizeyi alımlayabilme) etmenlerin bir araya gelmesiyle; büyük bir hızla dñnñp deyim yerindeyse, görsel alanının henüz uzamı kaplamadığı yere göz atmayı başarır ve hiçliği, boşluğu görür.(Calvino, 230)

Montale'nin karamsar ve gerçeğin acı verici olduğuna dair dnya görñřü, dini inançlarca desteklenmeyen ve bazı bakımlardan hem Leopardi'nin kozmik karamsarlığını hem Pascoli'nin ağrılı görñřünü anımsatır. Montale, bu açıdan bakıldığında, temelde XVIII. yñzyılın irrasyonel dñřüncesinin felsefi detaylandırılması (özellikle de Schopenhauer), ve dokuzyñzlerin hem varoluşçuluğundan hem de hayata yönelik negatif bakışa temel bir damga vuran antipozitivist Bergson ve Boutroux'un dñřüncelerinden etkilenmiştir.

Söz konusu filozoflar, özellikle de Schopenhauer, başlangıçta, dnyayı kendi tasarımı olarak tanımlar. Bařka bir deyişle dnya bizim algıladığımız kadarıyla sınırlıdır. Montale'nin deyişiyle, tıpkı cam bir fanusta sadece önündeki sahneyi gören insan gibi. Nitekim bedensel eylem sadece nesnelleşmiş, dñřünce ya da tasarım olmuş istençtir. Eđer istenç sonsuz bir çaba, bitmek bilmeyen kör bir dürtü ise doyum bulamaz ya da huzur durumuna ulaşamaz, yani her zaman çabalama ve hiçbir zaman ulaşamamadır. İnsan mutluluk arar ama ona erişemez: Mutluluk, yalnızca istencin geçici bir kesilişidir. Ancak, çok geçmeden bu kesiliş etkisini yitirerek sıkıntıya dñnñřür ve çaba yeniden ortaya çıkar. Gereksinim ya da yokluğun anlatımı olarak istek bir acı biçimidir. Bu yüzden mutluluk bir acıdan bir yokluktan kurtarılmadır, gerçekten ve özsel olarak her zaman yalnızca olumsuzdur:

İnsanın çektiği en ciddi kötñlñklerin asıl kaynağı insanın kendisidir: Homo homini lupus. Bu son olguyu açıkça göz önünde tutan herkes dnyayı bir cehennem olarak görür, bir cehennem ki insanın başka birinin şeytanı olmak zorunda olması olgusu yüzünden Dante'nin cehennemini açar. (Copleston, 37)

Montale de Schopenhauer ile aynı düzlemde dñřñnmüş ve yaşamın kendisinin bir suç olduğunu, yaşama dair tüm çabaların boş yere olmaları bir yana, cezalarının ya da sonlarının da acılı bir yaşam ya da ölüm olduğunu şiirlerinde kaleme almıştır. Ancak bunun çözümü intihar

değildir, çünkü intihar istence teslim olmaktır ve gizlenmiş bir yaşama istencinin bir anlatımıdır. Bu yüzden aslolan istencin ve dünyanın var olmamasıdır, hiçliktir.

Dünyanın özü kötüdür. Yapılması gereken en iyi şey yaşam istencini reddetmektir.

Artur Schopenhauer

3. SONUÇ

Eugenio Montale, 1900'lü yılların İtalyan edebiyatına damgasını vurmuş, çağdaş dünyada, sanatın değerini yitirmesine karşı, “*ne gerçeği, ne romantik, ne tam tamına dekadant*” (Montale, 10) diye tanımladığı, onu diğer şairlerden ayıran eşsiz şiir biçimiyle bu yozlaşmaya karşı savaşımını vermiş, bu savaşımın neticesinde, insani değerleri, büyük bir sanatsal duyarlılıkla, yanılısamalardan yoksun bir hayat görüşü çerçevesinde yorumlayan ve bu çabaları neticesinde 1975 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülen dünya edebiyatının önde gelen şairlerinden biridir.

Montale'nin anlaşılması güç olsa da yalın, buruk ve sert bir dili vardır. Bu yazım dili yansıtmaya çalıştığı yaşam gerçeği ile aynı nitelikleri taşımaktadır. Şair, kendisinin ve modern insanın varoluşsal dramını, sıkıntısını ve umutsuzluğunu anlatır. Yapıtlarında, doğanın ve insanın yaşamındaki yalnızlık duygusu, her tür teselliden yoksun olan kaçınılmaz yaşam çilesi ve sancısı gibi konulara, yok olma tehdidi altındaki varlıklar ve sembolik anlamlarla yüklü, ama somut biçimde işlenmiş ve net bir dille ifade edilmiş figürler eşlik eder.

Montale'ye göre yaşam, etrafımızdaki nesnelere yoğunlaştırılmış, durağanlaştırılmış ve kaçıması mümkün olmayan bir hapishanedir ve insan bu hapishanede yararsız uğraşlar ve davranışlar içerisinde ömrünü tüketmektedir. Oysaki sonuçta tüm insanları bekleyen şey, bir boşluk, hiçliktir. Özellikle Faşizm sebebiyle toplumdan soyutlanması Montale'yi sadece insanlarla değil, Tanrı ile de iletişime geçme çabalarının boşa olduğuna, iletişimsizliğin yaşamın temelinde yer aldığına ilişkin bir inanca sevk etmiştir. İnsan için dünyada hiçbir şey kalıcı değildir. Yitip giden her şeyin arkasından bize kalan tek şey sandığımız anılar bile yitip gitmekte, hiçliğe karışmaktadır. Bu karamsarlığın temelinde yatan şey, gerçeğin ne denli anlamsız olduğunun, yaşama dair tüm çabaların, bağlılığın sonunda insanı bekleyen tek gerçek olan hiçlik olgusundan uzaklaştırmaya yönelik birer yanılısama olduğunun ayırıcına varmaktan kaynaklı, bir nevi farkında olmaktan kaynaklı bir karamsarlıktır. Şaire göre varoluş, monoton ve anlamsız bir yolculuktur ve bu anlamsızlık şairin şiirlerine bir hayret duygusu ile yansımakta, insanın çevresindeki duvarları aşması imkânsız olarak görülmektedir.

Sık sık yaşam sancısına rastladım:

Akması engellenmiş, ağlayan bir ırmağı o,
güneşte kavrulan yaprağın susuz kalışıydı o,
yere yığılıp kalan bir atın öküşüydü o.

Tanımadım iyiyi mucizeden başka

o ilahi kayıtsızlığı aan:

Öğle uykusunda beliren bir heykeldi o,

ve buluttu ve göklere yükselmiş şahindi o. (Yılmaz, 111)

şairin tüm karamsar görüşlerine rağmen, kendi hayatı üstüne söyledikleri bizlere onun ne kadar kendi çizgisinden sapmayan, beklenmedik insanlarda diğer insanların göremedikleri değerleri görebilen, hayat ne kadar acımasız olursa olsun, düşüncelerini özgürce ifade edebildiği sürece bu acımasız hayatta bile mutlu olmasını bilen, aslında karamsar olmak bir yana, gerçekleri görmüş ve anlamış bir düşün kişisi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte şairin, yaşadığı dönemde sanata sığınarak toplumsal mücadeleden kaçmakla itham edilmesi aslında kendisinin de ifade ettiği gibi, “*olması gereken gerekli bir mesafe bırakma*” (Montale, 18) eylemi olup, gerçekleri göremeyen insanların tıpkı hayatın arkasındaki anlamı anlayamamaları gibi, özgürlük ilkelerine bu kadar bağlı, hoşgörölü ve onurlu bir insanı, anlayamamalarından kaynaklanmaktadır.

“Neden yakınabilirim ki? Hiçbir gaddarın ayakkabılarını parlatmak zorunda kalmadan uzun yıllar yaşayabildim. Bazen insanlara ters fikirler söyledim, ama kendimi kızgın ateşte bulmadım. Suçlu aptalların kamu yaşamının doruklarına çıktığını gördüm; -hepsi değilse de- bir kısmının iskemlelerinden yuvarlanmalarını görmek zevkini de tattım... İnsan düşüncesinde büyük fetihler yapıldığına tanık oldum, harikulade ama belki de sanıldığından daha aptalca fetihler. Kahraman olduklarının bilincinde bile olmayan kahramanlara, hiçbir din kütüğüne kayıtlanmamış ermişlere rastladım; birçok sefalet ve yaranın ortadan kalktığını, ama toplu köleliğin birçok biçimlerinin de sağlamlaştığını gördüm. Öyle sanıyorum ki tek bir genel yasa keşfettim; hem kazanç, insanoğlunun her ilerlemesi başka yönlerde eşdeğer kayıplarda dengelenir, olası insan mutluluğu toplamı değişmeden kalır. Her şeyi göz önünde tutunca bunca aptalca boş inancı öldüren ve benim yukarıdan aşağıdan emirler almaksızın yazmama (ne zamana değin sürer bilmiyorum) hâlâ olanak veren bir zaman içinde yaşamaktan neden mutsuz olaydım ki?” (Montale, 8-9)

Bununla birlikte Montale, *I Limoni* (Limon ağaçları) şiirinde de belirttiği gibi, defne talı ozanlar gibi adı az duyulan ağaçlar arasında gezen bir ozan değildir. O, yarısı kurumuş su birikintilerinin kıyısında gezmeyi tercih eder:

Dinle beni, defne talı ozanlar
yalnızca adı az duyulan ağaçlar
arasında dolanır: şimşir kurtbağrı, kenger.
Bense kendimce otlarla kaplı hendeklere varan
Yarısı kurumuş su birikintilerinde
Çocukların zayıf yılan balıklarını tuttuğu
yolları severim; [...]” (Montale, 25)

Kuşların cıvıltısı üzerine şiirler yazmak yerine onların yok olmasını diler ve rüzgârın etkisiyle değil de, durgun havada hışırdayan yaprakların sesine kulak vermeyi yeğ tutar.

Keşke kuşların sesi yok olsa
boğulup maviliklerde:
O zaman daha iyi dinlenir hışırtısı
durgun havada dost dalların,
ve daha iyi hissedilir topraktan kopamayan ve yüreği
huzursuz bir tatlılıkla dolduran
bu kokunun hissettirdikleri.” (Montale, 25)

Sonuç olarak, Eugenio Montale, bir yandan XIX. yüzyılın şiir mirasını ve ülkesinin yazın geleneklerini bünyesinde bulunduran bir şair, bir yandan da özgür düşünceyi baskılamaya çalışanların karşısında durmuş, bireyin direncinin bir temsili, hümanizma geleneğisi yalnız bir aydındır. Bu bağlamda iki dünya savaşı görmüş, birey olarak insanın yalnızlığını birinci elden tecrübe etmiş bir düşün kişisinin, hâlihazırda karanlık dünyada bir ışık aramasından kaynaklı bir karamsarlık içerisinde olması, son derece doğaldır.

Savaş deneyimi, Montale’nin yaşamı bir acı, bir çeşit sancı olarak algılamasına yol açar. Montale’ye göre eğer bu yaşamda bir iyilik varsa bunu görmenin tek yolu kayıtsızlıktır ve bu kayıtsızlığı bulmanın tek yolu da zaman kavramı, anları ve beklentileri olmayan boş bir varoluştan ibarettir.

Montale, ozanlığından, inandığı şiir anlayışından, usanmadığı şiir işçiliğinden, şiirin içinde yaşama yalnızlığından ödün vermemiştir. Güncel ve çevresel dalgalanmalara uyarak şiirini düzenleyen, rüzgâra göre şiirine yön veren, tutarsız bir ozan olmamıştır.

KAYNAKÇA

- Calvino, Italo, *Klasikleri Niçin Okunmalı?*, Çev. Kemal Atakay, Yapı Kredi Yayınları, Ankara, 2007.
- Copleston, Frederick, *Nihilizm ve Materyalizm*, çev. Deniz Canefe, İdea Yayınevi, İstanbul, 1998.
- Kalemci, Elif, *İtalyan Edebiyatında Ermetik Ozanların Dünya Anlayışları*, Ankara 2008.
- Martini, Alessandro, *Occasioni musicali nella poesia del primo Montale*,1987.
- Montale, Eugenio, *Ossi di Seppia'dan Şiirler*, Çev: Nevin Özkan, Zuhâl Yılmaz, İtalyan Kültür Heyeti, Ankara, 1995.
- Nascimbeni, Giulio, *Montale biografia di un <<poeta a vita>>*, Longanesi & C., Milano, 1975.
- Yılmaz, Zuhâl, *Yirmi Yıllık Faşizm Döneminde İtalyan Edebiyatı*, Ankara, 2006.